

Nyckelön, Kvicksund – litet historik om vår vackra ö.

av Elias Hermelin. Här återges endast del av.

Tankeställare, för dem, som vill bygga och bo på Nyckelön, samt för sommargäster och tillfälliga besökare. Hur vårda arvet?

Hur ön bildades. Rullstensåsen, som är Nyckelöns ryggrad danades för cirka 9 000 år sedan på botten av ett ishav, vilket här var ungefär 150meter djupt. När sedan landisens tryck upphörde, höjde sig landet så småningom ur havet. Åsryggarna stucko upp först och bildade snart ett system av lämpliga, torra trafikleder, som från NV till SO sträckte sig ändå uppifrån Dalarna genom Västmanland och Uppland korsade Mälaren ner genom Sörmland. Detta förhållande torde a möjliggjort Svea Rikets enande och sammanhållande redan under en tidig epok. Den ås, som passerar Nyckelön uppvisar minnen från tiden före vår tideräknings början, nämligen talrika gravrösen och stensättningar vid Horn och fastlandet norrut. Söderut där Tumbo kyrka nu ligger, har der förr bott en mycket talrik befolkning under yngre järnåldern, men på själva ön syns inga säkra märken efter förhistorisk bebyggelse.

Ön var att börja med en verklig ö med sund både i norr och söder men när landet höjt sig så mycket att Mälaren blev en insjö sägs det att enda förbindelsen mellan Galten och Blacken gick genom Mellansundet; Kvicksund existerade inte alls. Hur detta uppkommit skola vi snart veta.

Öns namn. Det finnes flera förklaringar till uppkomsten av namnet Nyckelön. Det framgår av följande sägen: I en bergsklyfta på Nyckelön förvaras en omättlig skatt, som blivit nedlagd där av ett troll. Dit leder två järnportar, som kan öppnas endast med en guldnyckel, vilken förvaras 12 fot under den största furan på ön och en gång skall den hittas av den yngste bland 12 bröder. Den nyckeln har givit ön dess namn. Det finns även andra namnförklaringar.

Kvicksunds uppkomst. Enligt en sägen skulle en fiskare vid namn Qvick för sin bekvämlighet gräva en liten ränna genom näset lagom stor för en fiskarbåt varefter vattnet, som här strömmar mycket kraftigt gjort resten. Enligt en annan sägen skulle Esterna, som år 1181 plundrade i Mälaren och bl.a. bortförde silverdörrarna från Sigtuna, försökt att komma fram här, men funnit mellansundet avstängt av Svenskarna. De hade då grävt sig en ny farled, som sedan fick namnet troligen för att vattnet strömmade på kvickt.

Nyckelöns natur. Olof Gran skriver i sin Västmanlands beskrivning 1754 att: "Ön är överallt betäckt med en hög och gammal tall och lövskog och på ömse sidor av ön synes emellan skogen stora sjön, ty ön är ingenting stort bred." Här är en oförliknelig angenäm ort och behaglig utsikt på alla sidor i synnerhet om sommaren. Det sägs att näktergalen en så rar och sällsam fågel här på våra orter skall här på ön låta höra sig.

Det var ägaren till Stensjö, som omkring år 1912 lät fälla den övermogna skogen och genom att sälja tomter och bygga sommarstugor givit stadsborna från Eskilstuna och Västerås tillfälle att njuta av den vackra naturen på Nyckelön. Nicolaus Rabenius har en gång kallat Nyckelön ett jordiskt paradiset, men paradiset är ofta som hägring, vilken viker undan när man försöker komma därin. En mera materialistiskt inställd geografisk författare omkring 1800 ansåg att Kvicksund vore en lämplig plats för anläggande av en stad. Han framhöll att det fanns en god hamn och bergslagens produkter lämpligen kunde utskeppas härifrån genom Mälaren. Vi som bor på ön är emellertid glada åt att det ännu finns en del orörd natur på Nyckelön med dess bergknallar, lövängar och vackra strandpartier.